মালিতা কাক বোলে? মালিতাৰ প্ৰধান ভাগসমূহৰ এটি পৰ্যালোচনাঃ

শ্ৰীৰিংকু বড়ো

সহকাৰী অধ্যাপক

এ এচ বি ছি মহাবিদ্যালয়

অসমীয়া লোকসাহিত্য অতি চহকী আৰু বৈচিত্ৰ্যপূৰ্ণ। অসমীয়া সমাজৰ সাধাৰণ মানুহৰ জীৱন-যাপন, সুখ-দুখ, প্ৰেম-বিৰহ, আশা-আকাংক্ষা, বীৰত্ব, কৰুণতা, সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠান, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, ঐতিহাসিক ঘটনা আৰু জনশ্ৰুতি আদি লোকসাহিত্যৰ বিভিন্ন ৰূপৰ মাজেৰে প্ৰকাশ পাই আহিছে। লিখিত সাহিত্যৰ তুলনাত লোকসাহিত্যৰ এটা বিশেষ বৈশিষ্ট্য হৈছে—ই মূলতঃ জনসাধাৰণৰ মুখে মুখে প্ৰচলিত হৈ এটা প্ৰজন্মৰ পৰা আন এটা প্ৰজন্মলৈ পৰম্পৰাগতভাৱে চলি আহে। লোকগীত, সাধুকথা, ফকৰা-যোজনা, প্ৰবাদ-প্ৰবচন, নিচুকনি গীত, বিহুগীত, আইনাম, বিয়ানাম, বনগীত, মালিতা আদি অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ উল্লেখযোগ্য ৰূপ।এইবোৰৰ ভিতৰত মালিতা এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আখ্যানধৰ্মী লোকগীত। মালিতাৰ মাজেৰে কোনো এটা কাহিনী, ঘটনা বা জীৱন-গাঁথা গীতৰ ৰূপত প্ৰকাশ কৰা হয়। ইয়াত কাহিনী আৰু গীত—এই দুয়োটাৰে সমন্বয় ঘটে। সেয়েহে মালিতাক অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ কাহিনীপ্ৰধান গীত বুলিও ক'ব পাৰি।

মালিতাৰ অৰ্থ আৰু সংজ্ঞাঃ

'মালিতা' শব্দটোৰ ইংৰাজী প্ৰতিশব্দ হিচাপে সাধাৰণতে Ballad শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হয়। Ballad মূলতঃ কাহিনীপ্ৰধান গীত। যি গীতত কোনো এটা ঘটনা, কাহিনী বা আখ্যান ধাৰাবাহিকভাৱে গীতৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰা হয়, তাক মালিতা বুলি কোৱা হয়।অসমীয়া লোকসাহিত্যত মালিতা হৈছে এনে এবিধ লোকগীত, য'ত কোনো ব্যক্তি, ঘটনা বা কাহিনীক কেন্দ্ৰ কৰি গীতৰ মাধ্যমেৰে কাহিনী আগবঢ়াই নিয়া হয়। মালিতাত সাধাৰণতে কাহিনীৰ

আৰম্ভণি, ঘটনাৰ বিকাশ আৰু পৰিণতি থাকে। বহু ক্ষেত্ৰত ইয়াত প্ৰেম, বিৰহ, বীৰত্ব, ত্যাগ, কৰুণতা, সামাজিক সংঘাত আদি মানৱীয় অনুভূতিৰ প্ৰকাশ ঘটে।অন্য কথাত ক'বলৈ গ'লে—যি আখ্যানমূলক লোকগীতত কোনো এটা কাহিনী বা ঘটনাক গীতিময় ভাষাৰে ধাৰাবাহিকভাৱে বৰ্ণনা কৰা হয়, সেই কাহিনীপ্ৰধান লোকগীতকে মালিতা বোলে।মালিতাৰ কাহিনী সাধাৰণতে কোনো ব্যক্তি বা বিশেষ ঘটনাক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ় লৈ উঠে। কেতিয়াবা ঐতিহাসিক ঘটনা ইয়াৰ মূল আধাৰ হয় আৰু কেতিয়াবা জনশ্ৰুতি, কিংবদন্তি অথবা লোককল্পনাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি মালিতা সৃষ্টি হয়। সেইবাবে মালিতাৰ বিষয়বস্তুৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট বৈচিত্ৰ্য দেখা যায়।

মালিতাৰ বৈশিষ্ট্যঃ

অসমীয়া মালিতাৰ কিছুমান বিশেষ বৈশিষ্ট্য আছে। সেই বৈশিষ্ট্যসমূহৰ ভিতৰত কাহিনীপ্ৰধানতা, গীতিময়তা, মৌখিক পৰম্পৰা, সহজ-সৰল ভাষা, নাটকীয়তা আৰু লোকজ জীৱনৰ প্ৰতিফলন বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য।

প্ৰথমতে, মালিতা কাহিনীপ্ৰধান। মালিতাৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে কোনো এটা কাহিনী বা ঘটনা গীতৰ মাধ্যমেৰে প্ৰকাশ কৰা। সেয়েহে মালিতাৰ মাজত একোটা আখ্যান বা ঘটনাক্ৰম থাকে। কাহিনীৰ বিভিন্ন ঘটনা গীতৰ স্তৱকৰ মাজেৰে আগবাঢ়ি যায়।

দ্বিতীয়তে, মালিতা গীতিধৰ্মী। যদিও মালিতাত কাহিনী বৰ্ণনা কৰা হয়, তথাপি ই সাধাৰণ গদ্য কাহিনী নহয়। গীত, সুৰ আৰু ছন্দৰ সহায়ত কাহিনীটো প্ৰকাশ কৰা হয়। সেইবাবে ইয়াক গাই পৰিৱেশন কৰিব পাৰি।

তৃতীয়তে, মালিতা মৌখিক পৰম্পৰাৰ সৃষ্টি। অতীতত লিখিত সাহিত্যৰ প্ৰচলন সীমিত থকা সময়ত সাধাৰণ মানুহে কাহিনী আৰু গীত মুখে মুখে প্ৰচাৰ কৰিছিল। ফলত মালিতাও প্ৰজন্মৰ পৰা প্ৰজন্মলৈ মৌখিকভাৱে প্ৰচলিত হৈ আহিছে।

চতুৰ্থতে, মালিতাৰ ভাষা সাধাৰণতে সহজ, সৰল আৰু কথিত ভাষাৰ ওচৰ চপা। ইয়াৰ ভাষাত লোকজ শব্দ, প্ৰচলিত বাক্য, উপমা আৰু আঞ্চলিক

প্ৰকাশভংগীৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়। ফলত সাধাৰণ শ্ৰোতাই সহজে ইয়াৰ অৰ্থ বুজিব পাৰে।

পঞ্চমতে, মালিতাত নাটকীয়তা থাকে। কাহিনীৰ চৰিত্ৰসমূহৰ মাজত সংলাপ, সংঘাত, উত্তেজনা আৰু ঘটনাৰ আকস্মিক পৰিৱৰ্তন আদিৰ জৰিয়তে নাটকীয় পৰিৱেশ সৃষ্টি হয়। ইয়াৰ ফলত মালিতা শ্ৰোতাৰ বাবে আকৰ্ষণীয় হৈ উঠে।

ষষ্ঠতে, মালিতাত মানৱীয় অনুভূতিৰ প্ৰকাশ অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। প্ৰেম, বিৰহ, দুখ, আনন্দ, বীৰত্ব, ত্যাগ, দেশপ্ৰেম, মাতৃভক্তি আদি বিভিন্ন অনুভূতি মালিতাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ পায়।

সপ্তমতে, মালিতাৰ মাজত সমাজ আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰতিফলন দেখা যায়। কোনো এটা সময়ৰ সামাজিক ব্যৱস্থা, মানুহৰ জীৱনধাৰা, ৰীতি-নীতি, বিশ্বাস, মূল্যবোধ আদি মালিতাৰ মাজেৰে জানিব পাৰি।

মালিতাৰ প্ৰধান ভাগঃ

বিষয়বস্তু, কাহিনীৰ উৎস আৰু চৰিত্ৰৰ ভিত্তিত অসমীয়া মালিতাক সাধাৰণতে তিনিটা প্ৰধান ভাগত ভাগ কৰা হয়। সেইবোৰ হৈছে—

১। বুৰঞ্জীমূলক মালিতা

২। কিংবদন্তিমূলক বা জনশ্ৰুতিমূলক মালিতা

৩। কাল্পনিক মালিতা

তলত এই ভাগসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'লঃ-

১। বুৰঞ্জীমূলক মালিতাঃ

যিবোৰ মালিতাৰ কাহিনী কোনো ঐতিহাসিক ঘটনা, ঐতিহাসিক ব্যক্তি বা অসমৰ অতীতৰ কোনো উল্লেখযোগ্য ঘটনাক কেন্দ্ৰ কৰি গঢ় লৈ উঠিছে, সেইবোৰক বুৰঞ্জীমূলক মালিতা বুলি কোৱা হয়। এই শ্ৰেণীৰ মালিতাত ইতিহাসৰ কোনো এটা ঘটনা লোকসমাজৰ স্মৃতি আৰু অনুভূতিৰ মাজেৰে গীতৰ ৰূপ লাভ কৰে।অসমৰ ইতিহাস বিশেষকৈ আহোম যুগৰ বিভিন্ন ঘটনা

বুৰঞ্জীমূলক মালিতাৰ অন্যতম উৎস। ৰাজনৈতিক সংঘাত, যুদ্ধ-বিগ্ৰহ, দেশৰ বাবে আত্মত্যাগ, বীৰত্ব, ৰাজপৰিয়ালৰ ঘটনা আদি বিষয় বুৰঞ্জীমূলক মালিতাত প্ৰকাশ পাইছে।

'জয়মতী কুঁৱৰীৰ গীত', 'মণিৰাম দেৱানৰ গীত', 'বৰফুকনৰ গীত', 'হৰদত্ত-বীৰদত্তৰ গীত' আদি বুৰঞ্জীমূলক মালিতাৰ উল্লেখযোগ্য উদাহৰণ। 'জয়মতী কুঁৱৰীৰ গীত'ত আহোম ৰাজত্বৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ ঐতিহাসিক পৰ্বৰ সৈতে জড়িত জয়মতীৰ ত্যাগ আৰু সাহসৰ কথা প্ৰকাশ পাইছে। একেদৰে মণিৰাম দেৱানৰ গীতত ঔপনিৱেশিক শাসনৰ বিৰুদ্ধে তেওঁৰ ভূমিকা আৰু পৰিণতিৰ কৰুণ চিত্ৰ প্ৰতিফলিত হৈছে।

বুৰঞ্জীমূলক মালিতাৰ এটা বিশেষ গুৰুত্ব হৈছে—ই কেৱল সাহিত্যিক আনন্দই নিদিয়ে, অতীতৰ সমাজ আৰু ইতিহাসৰ বিষয়েও লোকস্মৃতি সংৰক্ষণ কৰে। লিখিত ইতিহাসৰ বাহিৰেও সাধাৰণ মানুহে ইতিহাসৰ বহু ঘটনা গীতৰ মাধ্যমেৰে মনত ৰাখিছিল। সেয়েহে বুৰঞ্জীমূলক মালিতা ইতিহাস আৰু লোকসাহিত্যৰ মাজত এক সংযোগসূত্ৰ হিচাপে বিবেচিত হয়।

২। কিংবদন্তিমূলক বা জনশ্ৰুতিমূলক মালিতাঃ

যিবোৰ মালিতাৰ কাহিনী জনশ্ৰুতি, কিংবদন্তি, লোকবিশ্বাস আৰু প্ৰচলিত লোককাহিনীৰ ওপৰত আধাৰিত, সেইবোৰক কিংবদন্তিমূলক বা জনশ্ৰুতিমূলক মালিতা বুলি কোৱা হয়। এই শ্ৰেণীৰ মালিতাৰ কাহিনী সাধাৰণতে কোনো এটা নিৰ্দিষ্ট ঐতিহাসিক ঘটনাৰ সৈতে সম্পূৰ্ণৰূপে জড়িত নহয়। বৰং বহুদিন ধৰি লোকসমাজত মুখে মুখে প্ৰচলিত হৈ অহা কাহিনী, বিশ্বাস আৰু জনশ্ৰুতিয়ে ইয়াৰ মূল আধাৰ গঠন কৰে। সময়ৰ লগে লগে লোকসমাজে এই কাহিনীসমূহত নতুন নতুন উপাদান সংযোজন কৰি গীতৰ ৰূপ দিছে।

'ফুলকোঁৱৰৰ গীত', 'জনা-গাভৰুৰ গীত', 'কমলা কুঁৱৰীৰ গীত' আদি এই শ্ৰেণীৰ উল্লেখযোগ্য উদাহৰণ।

কিংবদন্তিমূলক মালিতাত বাস্তৱ জীৱনৰ সৈতে কল্পনাৰ সংমিশ্ৰণো দেখা যায়। কোনো কোনো ঘটনাৰ মূলত বাস্তৱ অভিজ্ঞতা থাকিব পাৰে, কিন্তু পৰৱৰ্তী সময়ত লোককল্পনা আৰু জনবিশ্বাসে সেই কাহিনীক অধিক আকৰ্ষণীয়

কৰি তোলে।এই মালিতাসমূহৰ মাজেৰে লোকসমাজৰ বিশ্বাস, নৈতিক মূল্যবোধ, প্ৰেম, ত্যাগ, সামাজিক সম্পৰ্ক আৰু মানৱীয় অনুভূতি প্ৰকাশ পায়। সেয়েহে কিংবদন্তিমূলক মালিতা লোকসমাজৰ মানসিকতা আৰু সাংস্কৃতিক পৰিচয় অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰতো গুৰুত্বপূৰ্ণ।

৩। কাল্পনিক মালিতাঃ

যিবোৰ মালিতাৰ কাহিনী মূলতঃ কবিৰ কল্পনা, সৃষ্টিশীলতা আৰু লোককল্পনাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি গঢ় লৈ উঠে, সেইবোৰক কাল্পনিক মালিতা বুলি কোৱা হয়।কাল্পনিক মালিতাৰ কাহিনী কোনো নিৰ্দিষ্ট ঐতিহাসিক ঘটনাৰ প্ৰত্যক্ষ বৰ্ণনা নহয় আৰু কোনো বিশেষ জনশ্ৰুতিৰ ওপৰতো সম্পূৰ্ণৰূপে নিৰ্ভৰ নকৰে। ইয়াত কবি বা গীতিকাৰে নিজৰ কল্পনাশক্তিৰ সহায়ত চৰিত্ৰ, ঘটনা আৰু পৰিৱেশ সৃষ্টি কৰে। প্ৰেম, বিৰহ, দুখ-কষ্ট, সুখ, মানৱীয় সম্পৰ্ক আদি বিষয় ইয়াত বিশেষভাৱে প্ৰকাশ পায়।

'মধুমতীৰ গীত' কাল্পনিক মালিতাৰ উদাহৰণ হিচাপে উল্লেখ কৰিব পাৰি।

কাল্পনিক মালিতাৰ মাজেৰে লোককল্পনাৰ সৌন্দৰ্য প্ৰকাশ পায়। বাস্তৱ জীৱনৰ অভিজ্ঞতাৰ সৈতে কল্পনাৰ সংমিশ্ৰণ ঘটাই ইয়াত এক আকৰ্ষণীয় কাহিনী সৃষ্টি কৰা হয়। সেয়েহে কাল্পনিক মালিতাত সাহিত্যিক সৌন্দৰ্য আৰু গীতিময়তা অধিক স্পষ্টভাৱে অনুভৱ কৰিব পাৰি।

মালিতাত সমাজ-জীৱনৰ প্ৰতিফলনঃ

মালিতা কেৱল মনোৰঞ্জনৰ মাধ্যম নহয়; ই লোকসমাজৰ জীৱন-চৰ্যাৰো এক গুৰুত্বপূৰ্ণ দলিল। অতীতৰ মানুহৰ সামাজিক সম্পৰ্ক, পৰিয়াল ব্যৱস্থা, নাৰী-পুৰুষৰ ভূমিকা, প্ৰেম-বিবাহৰ ধাৰণা, সামাজিক মূল্যবোধ, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতি আদি মালিতাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ পাইছে।বিশেষকৈ বুৰঞ্জীমূলক মালিতাত অসমৰ অতীত সমাজ আৰু ৰাজনৈতিক পৰিস্থিতিৰ আভাস পোৱা যায়। আনহাতে কিংবদন্তিমূলক আৰু কাল্পনিক মালিতাত লোকসমাজৰ কল্পনা, বিশ্বাস, প্ৰেম-বিৰহ আৰু নৈতিক মূল্যবোধৰ প্ৰতিফলন ঘটে।

মালিতাৰ আন এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ দিশ হৈছে লোকস্মৃতি সংৰক্ষণ। লিখিত ইতিহাসৰ বহু আগতেই মানুহে নিজৰ সমাজৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ ঘটনা আৰু ব্যক্তিৰ স্মৃতি গীতৰ মাধ্যমেৰে সংৰক্ষণ কৰিছিল। সেয়েহে মালিতাক লোকস্মৃতিৰ এক শক্তিশালী বাহক বুলি ক'ব পাৰি।

অসমীয়া লোকসাহিত্যত মালিতাৰ গুৰুত্বঃ

অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ পৰম্পৰা সমৃদ্ধ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত মালিতাৰ ভূমিকা যথেষ্ট গুৰুত্বপূৰ্ণ। ই ইতিহাস, সমাজ আৰু সাহিত্য—এই তিনিটা ক্ষেত্ৰৰ মাজত এক সুন্দৰ সংযোগ স্থাপন কৰিছে। প্ৰথমতে, মালিতাই অসমৰ ঐতিহাসিক স্মৃতি সংৰক্ষণ কৰিছে। দ্বিতীয়তে, ই লোকসমাজৰ সাংস্কৃতিক পৰিচয় প্ৰকাশ কৰিছে। তৃতীয়তে, ইয়াৰ মাজেৰে সাধাৰণ মানুহৰ অনুভূতি আৰু জীৱনবোধ প্ৰকাশ পাইছে। চতুৰ্থতে, মৌখিক পৰম্পৰাৰ জৰিয়তে মালিতাই লোকসাহিত্যৰ ঐতিহ্যক এক প্ৰজন্মৰ পৰা আন এটা প্ৰজন্মলৈ কঢ়িয়াই নিছে। ইয়াৰ উপৰি মালিতা অসমীয়া ভাষাৰ লোকজ ৰূপ আৰু কথিত ভাষাৰ বৈশিষ্ট্য অধ্যয়নৰ বাবেও গুৰুত্বপূৰ্ণ। ইয়াত ব্যৱহৃত শব্দ, বাক্যগঠন, উপমা, ৰূপক আৰু প্ৰকাশভংগীৰ মাজেৰে অসমৰ বিভিন্ন অঞ্চলৰ ভাষিক বৈশিষ্ট্যৰ পৰিচয় পোৱা যায়।

সামগ্ৰিকভাৱে ক'ব পাৰি যে মালিতা হৈছে কাহিনী আৰু গীতৰ এক সুন্দৰ সমন্বয়। কোনো এটা ঘটনা, ব্যক্তি বা কাহিনীক গীতৰ ৰূপত ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশ কৰাটোৱেই ইয়াৰ মূল বৈশিষ্ট্য। অসমীয়া লোকসাহিত্যত মালিতাই অতীতৰ ইতিহাস, জনশ্ৰুতি, লোকবিশ্বাস, প্ৰেম-বিৰহ, বীৰত্ব আৰু সামাজিক জীৱনৰ বিভিন্ন দিশ সংৰক্ষণ কৰি আহিছে। বিষয়বস্তু আৰু কাহিনীৰ উৎস অনুসৰি বুৰঞ্জীমূলক, কিংবদন্তিমূলক আৰু কাল্পনিক—এই তিনিটা প্ৰধান ভাগত মালিতাক বিভক্ত কৰিব পাৰি। প্ৰতিটো ভাগৰে নিজস্ব বৈশিষ্ট্য আৰু গুৰুত্ব আছে। বুৰঞ্জীমূলক মালিতাই ইতিহাসৰ স্মৃতি সংৰক্ষণ কৰে, কিংবদন্তিমূলক মালিতাই জনশ্ৰুতি আৰু লোকবিশ্বাসক ধৰি ৰাখে আৰু কাল্পনিক মালিতাই লোককল্পনা আৰু মানৱীয় অনুভূতিক প্ৰকাশ কৰে। সেয়েহে অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ পৰম্পৰা, অসমৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক ইতিহাস আৰু লোকমানসৰ পৰিচয় লাভৰ ক্ষেত্ৰত মালিতা এক অমূল্য সম্পদ। আধুনিক

যুগতো মালিতাৰ সংৰক্ষণ, চৰ্চা আৰু অধ্যয়ন অতি প্ৰয়োজনীয়। ইয়াৰ জৰিয়তে নতুন প্ৰজন্মই অসমৰ অতীত, লোকজীৱন আৰু সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰ সৈতে পৰিচিত হোৱাৰ সুযোগ লাভ কৰিব পাৰে।